

Poprečnina v gotovini plačana.

ŠTEV. 1.

LETNIK XXIX.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.

V LJUBLJANI, DNE 15. JANUARJA 1928.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 1, I. 1928.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Zadružne elektrarne v Dolu pri Ljubljani, r. z. z. o. z., se bode vršil 29. prosinca 1928 ob 15. uri v Društvenem domu v Dolu. 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobritev račun. zaključka za 1. 1926 in 1927. 4. Sklepanje o nadaljnjem obstoju zadruga. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Sprememba naslova zadruga. 7. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice na Uncu, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo dne 20. januarja 1928 ob 3. uri popoldne v župniški pisarni. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zбора. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za 1. 1927. 4. Volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Hrastju, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 29. januarja ob 3. uri pop. v društvenem domu v Hrastju z dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za 1. 1927. 4. Branje reviz. poročila. 5. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Beli cerkvi, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 29. januarja ob 3. uri popoldne v uradnem prostoru z dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1927. 3. Poročilo o izvršeni reviziji. 4. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice za blejski kot na Bledu, r. z. z. n. z., se bo vršil na Bledu v Ljudskem domu dne 29. jan. 1928 ob pol 3. uri pop. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za 1. 1927. 3. Volitev načelstva. 4. Volitev nadzorstva. 5. Slučajnosti.

22. redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Št. Vidu nad Ljubljano, r. z. z. n. z., se bo vršil v veliki dvorani Ljudskega doma v Št. Vidu nad Ljubljano v nedeljo, dne 5. februarja 1928 ob pol 16. uri. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika o zadnjem rednem občnem zboru. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Odobritev rač. zaključka za leto 1927. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Govor ravnatelja Zadružne zveze g. dr. Jos. Basaja. 7. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nakupovalne in prodajne zadruga v Solčavi, r. z. z. o. z., se bo vršil 2. februarja 1928 ob pol 9. uri v poslovnih prostorih s sledečim sporedom: 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem

zboru. 2. Poročilo načelstva. 3. Odobritev računskega zaključka za 1. 1927. 4. Volitev a) načelstva b) nadzorstva. 5. Čitanje revizijskega poročila. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Mlekarske zadruga v Semiču, r. z. z. o. z., se bo vršil v nedeljo 29. januarja 1928 ob 8. uri zjutraj v semiški šoli z dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1927. 3. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Cankovi, r. z. z. n. z., se bo vršil 2. februarja 1928 ob pol 11. uri v šolskem posloju z dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za 1. 1927. 3. Volitev dveh članov nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Redni občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruga v Braslovčah, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 5. februarja 1928 ob 15. uri v Društvenem domu. 1. Čitanje revizijskega poročila. 2. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1927. 5. Volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Konsumnega društva v Št. Jerneju na Dolu, r. z. z. o. z., se bo vršil v nedeljo 29. januarja 1928 ob 3. uri popoldne v društveni dvorani. Dnevni red: 1. Sklepanje o razdružbi zadruga. 2. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Selcih, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 2. svečana 1928 ob 3. uri pop. v pisarni hranilnice. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo rač. pregledovalcev. 3. Odobritev rač. zaključka za leto 1927. 4. Volitev načelstva. 5. Volitev rač. pregledovalcev. 6. Slučajnosti.

Redni občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruga v Šmartnem ob Paki, r. z. z. o. z., se bo vršil na Svečnico dne 2. svečana 1928 ob pol 9. uri popoldne v občinski pisarni. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za 1. 1927. 3. Volitev nadzorstva. 4. Predlogi in slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Gor. Lendavi, r. z. z. n. z., se bo vršil v sredo 25. januarja 1928 ob 8. uri zjutraj v posojilničnih prostorih z dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za 1. 1927. 4. Volitev a) načelstva b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske zadruga v Starem trgu pri Ložu, r. z. z. o. z., se vrši v nedeljo dne 5. februarja 1928 v zadrugi dvorani ob 3. uri popoldne s sledečim sporedom: 1. Čitanje zapisnika zadnjega obč. zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za 1. 1927. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Sprememba pravil. 7. Slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din. na leto, za pol leta 12:50 Din.
 Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Dr. J. B.:

Kmetijske zbornice.

Aktualno vprašanje.

Vprašanje o kmetijskih zbornicah postaja vedno bolj aktualno. Ob vsaki priliki se čuti, da pri najštevilnejšem stanu v državi, pri kmetu nekaj manjka, da manjka velika nepolitična poklicna organizacija, ki naj zastopa interese kmetovalcev, pospešuje njih gospodarske koristi, ohranja stanovsko zavest in goji duha skupnosti.

Zamujene prilike.

Šlo je za vprašanje agrarne reforme. Organizacije, ki bi zastopala interese celokupnega kmetijstva in v važnem vprašanju agrarne reforme podala svoje mišljenje, ni bilo. — Vršile so se važne spremembe v državni kmetijsko-pospeševalni službi. Šlo je za dalekosežne spremembe v sistemu in organizaciji kmetijskega šolstva. Uvedla se je za vso državo ustanova sreskih ekonomov. Šlo je za trgovske pogodbe z drugimi državami, ki globoko zasegajo v kmet. gospodarstvo. Šlo je za avtonomni carinski tarif. Izvajala se je na veliko enostranska zaščitna carinska politika v korist industrije in v veliko škodo najširših slojev. Enotne organizacije, ki bi uveljavljala zahteve kmeta, ni bilo. Pač pa so se ob navedenih in vseh drugih slučajih vpoštevala mnenja najrazličnejših „strokovnjakov“, politikov, upravnih uradnikov, organizacij, iz-

voznikov, uvoznikov, bank itd., le mnenje kmetskega stanu se ni slišalo in ni vpoštevalo. Zato je razumljivo, da so se v takih pogodbah in ob spremembah carinskih tarifov dobro zaščitili interesi trgovine, industrije, obrti, bank itd., le interesi kmetijskega gospodarstva se niso vpoštevali, ker ni bilo organizacije, ki bi bila govorila v imenu stotisočev močno, odločilno, nepristransko besedo za obči interes, za interese kmetskega stanu in s tem za interese narodnega gospodarstva. Da vzamemo le še najnovejši slučaj, ko se je sestavljal načrt uredbe za gospodarski svet, ki ga predvideva ustava. Pozvani so bili v ta svet zastopniki vseh večjih poklicnih organizacij. Ker kmetijskih zbornic kot stanovske organizacije kmeta ni bilo, naj bi se kot surogat poklicali zastopniki zadružnih zvez. In kakor v tem slučaju, tako je tudi v številnih drugih slučajih vsled pomanjkanja kmetijske stanovske organizacije bilo poklicano zadružništvo, da vsaj delno izpolni to vrzel in zastopa interese kmetijstva, dasi so njegove naloge bistveno drugačne.

Kako je pri drugih poklicih?

Lahko se trdi, da je pri vseh drugih poklicih poklicna organizacija več ali manj popolno izpeljana in nismo v zadregi, koga bi vprašali za mnenje, ako gre za vprašanja, ki zadevajo en ali drug poklic. Zbornice, udruženja, stanovska društva, poklicne zadruge itd. imajo danes trgovci, obrtniki,

industriji, inženirji, notarji, advokati, zdravniki, državni, samoupravni in privatni uradniki. Celo delavci imajo že svoje delavske zbornice, čeprav še v prvih začetkih in z razmeroma malimi sredstvi. Zato je naravno, da že ozir na vse navedene stanovske organizacije sili in naganja kmeta, da se tudi on organizira v svoji stanovski organizaciji. Ako so drugi poklici organizirani, kmet pa neorganiziran, je jasno, da bodo druge poklicne organizacije mogle marsikaj pridobiti na račun in na škodo kmeta.

Zakaj prihajajo kmet. zbornice pozno?

Dasi je tudi kmeti stan že davno in ob raznih prilikah radi zaščite stanovskih koristi, radi posebno težavnih gospodarskih razmer (konkurenca), radi povzdige gospodarstva v raznih kmetijskih panogah in radi povzdige kmetijske izobrazbe od časa do časa čutil potrebo, da bi se stanovsko organiziral, vendar zavest te potrebe nikdar ni postala tako močna in splošna, da bi premagal prirojeno konservativnost in se preko obzorja individualno-gospodarskih skrbi in težav povzdignil na višje stališče skupnih stanovskih potreb in interesov. So za to razni razlogi. Predvsem je na kmetih posebno v nekaterih oblastih še pred nedavnim časom vladalo naturalno gospodarstvo, ki ni poznalo trga, denarja, konkurence in odvisnosti stanov. Kmeti ljudstvo živi vsled svojega poklica raztreseno, vsak nekako v mejah svoje kmetije, dočim živijo drugi stanovi več ali manj skupaj v mestih, trgih in industrijskih krajih. Je tudi to, da je izobrazba ravno pri kmeti ljudstvu najbolj zaostala, mogoče ravno vsled slašbkih gmotnih razmer in raztresenosti bivališč. Naposled pa je že omenjena konservativnost bila gotovo najmočnejši razlog, da kmetje niso iz lastne inicijative pristopili k ustanovitvi stanovske organizacije. Zato bi mogli

za zaključek reči, da bo tudi pri kmeti stanu sila razmer tista, ki ga bo združila. In ta sila razmer postaja danes vsled vse splošnega zapostavljanja kmeti koristi močnejša in močnejša.

Namen zbornic.

O namenu kmetijskih zbornic ni treba izgubljeni mnogo besedi, saj je ta namen v bistvu isti, kakor pri vseh drugih poklicnih organizacijah. Namen kmetijskih zbornic je torej zastopanje stanovskih koristi, izboljševanje npravnih in gmotnih razmer kmetovalcev, gojitev duha skupnosti in stanovske zavesti.

Sicer tudi glede namena vladajo precej različna naziranja zlasti za potrebe južnejših krajev države. To pa radi tega, ker so tudi gospodarske razmere kmeta in še bolj politične razmere na jugu čisto drugačne. V razgovoru o zbornicah je n. pr. nek ugleden činovnik poljedelskega ministrstva izjavil, naj bi bile zbornice kmetov advokat, poslanec in občinski pisar. V vseh ozirih, v katerih je sedaj odvisen od imenovanih treh faktorjev, naj bi mu v bodoče pomagala in ga zastopala zbornica. Jasno je, da se v zdravih gospodarskih in političnih razmerah ne moremo zavzeti za take vrste kmetijske zbornice, vsaj upanje imamo, da gremo po poti gospodarske in politične konsolidacije vedno bliže normalnim razmeram in ako ustanavljamo kmetijsko poklicno organizacijo, naj bo ta preračunjena za normalne razmere, ne pa kot neki provizorij za izjemno stanje gospodarstva in politike.

Okvirni zakon.

Kako naj se uredi v naši državi vprašanje kmetijskih zbornic? Imamo namreč dve možnosti, ali da se z zakonom popolnoma točno predpiše organizacija kmetijskih zbornic, ali pa da se, kakor je bil to slučaj v bivši Avstriji, dajo samo splošne smernice

za ureditev zbornica z okvirnim zakonom. Vse podrobnosti organizacije zbornic pa se prepustijo samoupravnim ureditvi, da jih predpišejo višje ali nižje samoupravne edinice. Če naj se za naše razmere odločimo za en ali drug način ureditve, potem se moramo v prvi vrsti ozirati na eno za to zelo važno dejstvo, da so gospodarske, socialne in kulturne razmere kmeta v raznih pokrajinah popolnoma različne. Zato bi bil napravljen izvorni greh in bi bila delazmožnost kmetijskih zbornic že vnaprej onemogočena, če bi se odločili za popolnoma unificirane pokrajinske zbornice z eventualno centralno zbornico v Beogradu. Nasprotno fundamentalna različnost gospodarskih, socialnih in kulturnih razmer v različnih pokrajinah nam narekuje previdno pot širokega okvirnega zakona o zbornicah, v čegar okviru se potem te ustanove poslužijo posamezne pokrajine po svoji potrebi in po posebnih razmerah, ali pa se tudi zaenkrat ne poslužijo, kar bo gotovo slučaj za gospodarsko zaostale pokrajine na jugu.

To pot širokega okvirnega zakona je šla Avstrija, ki je l. 1902 uzakonila okvirni zakon o ustanovitvi poklicnih zadrug kmetovalcev. Seveda mora pa tudi v tem vladati svoboda, da se morejo za večje oblasti osnovati dve ali še več zbornic. Deželni zakonodaji pa je ta zakon prepuščal vse podrobnosti in puščal znatno svobodo zbornicam tudi glede stvarnega, lokalnega in personalnega delokroga.

Stvarni delokrog.

Glede stvarnega delokroga bi bilo pomniti, da se sme z okvirnim zakonom določiti le najširša meja **za delovanje zbornicam s tem, da se jim postavi obči namen zboljševati npravne in gmotne razmere kmeta, gojiti duha skupnosti in stanovsko zavest in naposled kar je poglavitno,**

zastopati stanovske koristi. Na drugi strani bi pa bilo neobhodno že naprej izključiti možnost, da bi kmetijske zbornice mesto stanovskih nalog oz. poleg stanovskih nalog izvrševale gospodarske naloge. Zato se ima že z zakonom samim izključiti pridobitni značaj kmetijskih zbornic in se ima prepovedati udeležba ali sodelovanje pri pridobitnih in gospodarskih podjetjih ali zadrugah.

Okoliš zbornic.

Glede lokalnega delokroga so razmere z organizacijo in ureditvijo (oblastne samouprave že tako daleč uspele in dozorele, da si skoro ne moremo predstavljali kmetijskih zbornic drugače, nego zbornice za posamezne oblasti. Kakor ima oblastna samouprava v gospodarskih, socialnih in kulturnih nalogah zastopati vse sloje, vse poklice v oblasti in za njih povzdigo pritegniti sposobnost in incijativnost najboljših ljudi v dotični oblasti, tako naj bi kmetijske zbornice posebej zastopale interese kmetijstva, skrbele za njega povzdigo in napredek in pritegnile v to svrhu incijativnost in sposobnost najboljših kmetovalcev v zborničnem okolišu.

Zbornično članstvo.

Glede personalnega področja smo na jasnem, da spadajo v kmetijsko zbornico vse osebe, ki se pečajo s katerokoli kmetijsko panogo, ali pa z različnimi kmetijskimi panogami kot svojim glavnim poklicem. Seveda bo potrebno, da statuti zbornic po posebnih razmerah v vsaki oblasti določijo one kriterije, ki naj bodo merodajni za članstvo zbornice, t. j. minimalni obseg zborničnih zemljišč, (ki služijo za poljedelske svrhe v širšem pomenu) ali najmanjši direktni davek zborničnih zemljišč itd. Vsekakor pa je važno naglasiti, da mora radi socialnega stališča že okvirni zakon imeti določbo, da morajo zbornice objeti tudi kmetijske delavce,

ki so važen činitelj v kmetijstvu in katerih eksistenca je zvezana z interesi kmetijstva. Okvirni zakon se mora torej odločno postaviti na stališče, da so člani zbornice ne le lastniki in obdelovalci poljedelskih zemljišč, ampak tudi obojega spola poljedelski delavci. Tako ima n. pr. Belgija kot kriterij za članstvo starost 25 let in so lahko člani možki in ženske, gospodarji in delavci, ki se bavijo poklicno s poljedelstvom in živijo eno leto v občini. Enako stališče glede poljedelskih delavcev ima tudi francoski zakon. Italija ima v organizaciji z ozirom na personalni delokrog pet kategorij: veliki in srednji posestniki, veliki in srednji zakupniki, mali posestniki, mali zakupniki to so koloni in v peti kategoriji poljedelski delavci sploh. Skoro vse države imajo tudi določbo, da so člani kmetijskih zbornic tudi kmetijski strokovnjaki, uradniki, učitelji, uradniki kmetijskih zadrug in zvez, veterinarji itd.

Sredstva.

Sredstva za svoje delo si pridobivajo zbornice iz prispevkov svojih članov. Samo

po sebi je umevno, da se ta sredstva najlažje in najpravičneje pobirajo v obliki doklad k direktnim zemljiškim davkom. V kolikor pa se gre za poljedelske delavce in kmetijske strokovnjake, učitelje in uradnike, se pa itak na prispevke ne računa. Potrebno pa bi bilo, da se prepreči eventualna preobremenjenost, da okvirni zakon (predpiše maksimum doklade, ki jo sme pobrati zbornica. Tudi bi bilo radi soglasovanosti med samoupravnimi in zborničnimi dokladami potrebno, da višini doklade, ki naj jo pobira zbornica, pritrdi oblastna samouprava. Poljedelsko ministrstvo naj bi v tem ne imelo odločati, da zbornice ne pridejo v odvisnost od centralne vlade.

Povedali smo nekaj misli, ki smo jih smatrali za važne z ozirom na predstoječe debate o ureditvi kmetijskih zbornic. Zadrugištvo bo dobilo v kmet. zbornicah sijajnega pomočnika. Zato je naša iskrena želja, da dobimo čimprej drž. zakon o zbornicah in čimprej kmetijske zbornice po oblastih.

Dr. J. Basaj.

Poučno in zanimivo iz revizijskega dela.

Lani smo že pisali v Narodnem Gospodarju*, kako važno in odgovorno je revizijsko delo Zveze, kako pa tudi težavno največ radi nerazumevanja in pomanjkanja dobre volje pri zadrugah. Navesti hočemo samo nekaj zanimivih primerov, ki to našo trditev dokazujejo, ki so pa obenem za zadruge, zlasti za one, ki imajo dobro voljo, poslovti pravilno, zelo poučni.

„S sodiščem nam žugate“.

Zveza mora zadruge, ki so z odgovorom na revizijsko poročilo v zamudi, redno opominjati. Zakon sicer ne predpisuje nikakega

opomina, temveč določa kratko, da ima Zveza predložiti revizijsko poročilo sodišču, ako zadruga revizorju v stavljenem ji roku ne dokaže, da so ugotovljeni nedostatki odpravljeni. Kljub temu Zveza zadrugo opominja in z opomini tako dolgo nadaljuje, da zadruga naročila revizije glede ureditve poslovanja izvrši in o tem Zvezi poroča. Da bi pa ta opomin več zalegel, zato Zveza v drugem in naslednjih opominih tudi navaja, da bi bila po določbi zakona o revizijah (§ 9. zak. z dne 10. junija 1903 drž. zak. 133) dolžna predložiti revizijsko poročilo s svojimi pojasnili pristojnemu registracijskemu sodišču

Glej Nar. Gospodar za l. 1927 str. 113 in sledeče.

ako bi zadruga ne izvršila naročil revizije in o tem Zvezi ne poročala.

Človek bi mislil, da bodo zndruga do brohotne opomine pravilno razumevale in nam bodo za tako postopanje samo hvaležne. Nikoli pa ne bi mislil, da bodo zadruga smatrale opomin, ki se poziva na sankcijo zakona, za žaljivko, za šikano ali celô za grožnjo. In vendar nekatere ne razumejo ali nočejo razumeti.

Da v bodoče ne bo takih nesporazumljenj, navajamo § 9 zak. z dne 10. junija 1903 drž. zak. št. 133 doslovno: „Ako revizija pokaže, da se niso vpoštevale določbe zakona ali pravil, in ako se revizorju v roku, ki ga ima primerno določiti, ne dokaže, da so ugotovljene pomanjkljivosti odpravljene, tedaj mora revizor, ako ga je poslala kaka Zveza, potom Zveznega načelstva, sicer pa neposredno poslati prepis revizijskega poročila s potrebnimi pojasnili po § 2 odstavek 2. določenem oblastvu.“ To oblastvo je pa za nas deželno kot trgovsko oziroma okrožno kot trgovsko sodišče.

Zakon torej jasno in določno nalaga dolžnost po brezuspešnem poteku roka poslati revizijsko poročilo s pojasnili registracijskemu sodišču. Zakon ne predvideva niti opomina, niti podaljšanja prvotno določenega roka.

Zadragam pa, ki kažejo tako malo razumevanja in dobre volje, priporočamo, da vpoštevajo našo odgovornost in naše težave, ki jih imamo kot revizijska zveza. Naj nam torej ne delajo še večjih težav z nerazumevanjem ali slabo voljo. O naši dobri volji pa pač nimajo vzroka dvomiti.

Delitev dela in delitev ključev.

Veliko sitnosti povzroča revizorjem in Zvezi zahteva pravil pri zadragah, da imajo biti knjigovodski in blagajniški posli ločeni. Le prepogosto ne najde ta predpis pri oprav-

nikih zadrug razumevanja. Le prepogosto najde tozadevno naročilo revizije gluha ušesa. In le preveč so zadrugarji iznajdljivi v odgovorih, ugovorih in izgovorih, ki jih navajajo proti temu naročilu, tako da bi po vseh teh ugovorih in izgovorih marsikje posojilnica menda morala takoj propasti, če bi se delo in ključi delili.

In vendar revizorji in Zveza ne bodo mogli nikoli molče preko tega poslovnega predpisa. Da pa bo predpis bolj razumljiv, navajamo le kratko razloge. Zadruga ima načelstvo, ki obstoji iz več odbornikov in ne le iz ene osebe načelnika ali tajnika. To je radi tega, da se zadružno delo, delo v občo korist deli, ker več glav več misli, več oči več vidi, več rok več napravi. Točnost, pravočasnost, pravilnost dela je gotovo najboljše zavarovana s tem, da sta delo in odgovornost deljena. Vzajemna kontrola je potrebna ne le, ker smo ljudje zmotljivi, ampak zlasti tudi, ker smo ljudje slabi. In radi zupanja v zadružno poslovanje je potrebno, da ljudje vidijo, da o zadevi zadruga ne odloča in ne ve ena sama oseba, ampak cel odbor. Zato so z zadružnega stališča naravnost škodljivi taki ljudje, ki hočejo delati in znati in vedeti vse le sami.

Kar pa se posebej tiče delitve ključev, bi spomnili le na to, da gre pri zadragah mnogokrat za visoke tisočake, kjer bi bila kaka pomota za posojilnico oziroma za dotičnega opravnika usodna. Spomnili bi pa tudi na to, da imajo blagajne dvojno oziroma celo trojno zaporo le radi večje varnosti. Radi dvojne zapore je naravno, da morata tudi ključe imeti dva odbornika, vsak od ene zapore. Tudi če bi en odbornik ključ od blagajne izgubil ali bi mu bil ukraden, tedaj je blagajna za tata ali najditelja ključa še vedno zaprta z zaporo, katere ključ ima drugi odbornik. Vsled tega more tat ključa (ali najditelj) v blagajno le vlomiti, ne more

pa še blagajne odpreti. To je važno radi tega, ker je gotovina v blagajni in blagajna sama zavarovana le za vlom ne za tatvino. In iz tega sledi dalje, da je dotični odbornik, po čegar krivdi so mogli biti ukradeni ključi obeh zapor in gotovina v blagajni, osebno odgovoren za vso škodo, ker je z nepravilnim postopanjem tatvino omogočil.

Ti razlogi, kakor so kratko navedeni, mislimo da so dovolj jasni, da vidite, zakaj morajo revizorji in Zveza vedno zahtevati delitev dela in delitev ključev. S takim poslovanjem bomo dvignili ugled zadrug, dvignili zaupanje ljudstva v zadruge in obvarovale zadruge pred škodo.

Potrdila prejemkov po dveh članih načelstva.

Vsa potrdila, ki jih zadruga izdaja o prejemkih, zlasti o sprejetih hranilnih vlogah, morajo biti po določbi pravil večine naših posojilnic podpisana od dveh članov načelstva, običajno od načelnika in še enega odbornika. Tudi ta predpis pravil najde v praksi slično kot prejšnji veliko zaprek in malo dobre volje, da bi ga odborniki izvajali.

Mislimo, da tega predpisa ni potreba posebej razlagati in utemeljevati, ker veljajo v bistvu isti razlogi, katere smo navajali v prejšnjem poglavju glede delitve dela. En razlog bi pa še posebej navedli. Vedno je mogoča in v praksi se pogosto napravi pomota. Tako pomota pa lahko v gotovih slučajih stranka, ako ni poštena, izrabi v škodo posojilnice. Če torej potrdilo o prejemku pregledata in podpišeta dva, je verjetnost pomote zelo majhna. Poleg tega pa sta za slučaj kakega spora tukaj dve osebi, ki izpovesta ali pričujeta in je s tem kako oškodovanje zadruge po brezvestnih strankah onemogočeno.

Posojila članov načelstva in nadzorstva.

Nekaj naravnega in samoobsebi umevnega se zdi članom načelstva in nadzorstva,

da lahko dobijo in da imajo celo prednost do posojil pri posojilnici. Zato pa je predpis, da člani načelstva in nadzorstva ne smejo imeti posojil, naletel mnogokrat na nerazumevanje. Običajni ugovor, ki ga navajajo proti temu, je ta, češ če celo poleg neomejenega jamstva še delam pri posojilnici brezplačno, bom pa vendar imel to pravico, da mi posojilnica v potrebi pomaga s kreditom, kakor pomaga drugim članom. In še naprej dokazujejo tako užaljeni opravniki, češ bom rajši izstopil iz načelstva ali nadzorstva, da mi vsaj ne bo prikrajšana pravica, ki jo uživajo drugi člani posojilnice.

Kakor se zdi na prvi pogled to razumljivo, pa vendar ni pravilno. Člani načelstva in nadzorstva ne smejo biti dolžniki posojilnice, za katero odgovarjajo, katero vodijo. Če bi imeli člani načelstva in nadzorstva pravico do posojil, bi morali pravzaprav dovoljevati kredite samim sebi. **S tem bi postali sodniki v svoji stvari, kar ne sme nikoli biti.** Nehote bi prišli navskriži pri sklepanju o takem posojilu z interesi posojilnice, radi lastnega interesa, ki ga imajo na posojilu pod ugodnimi pogoji. Če oni najemajo posojilo, bodo gledali, da je to posojilo po nizki obrestni meri, bodo gledali, da je združeno s čimmanj stroški, bodo gledali, da se posojilo radi njih ugleda ne vknjiži, bodo gledali, da se jim pusti svoboden čim daljši rok za vračilo itd. itd. Člani načelstva ali nadzorstva torej pridejo v položaj, da samim sebi režejo kruh, ki je last oziroma v upravi posojilnice. Zato bo običajna posledica, da bo pri takih posojilih vsled tega navskrižja med osebnimi koristimi opravnika in med koristi posojilnice prikrajšana posojilnica, ne pa odbornik (opravnik).

In še ena možnost je, kar se tudi žalibog dogaja. Če ima posojilo eden iz odbornikov, pa prosi posojilo še drug odbornik, tedaj prvi pač ne bo mogel drugače kot glasovati

za posojilo drugemu, da se mu revanšira in si ohrani radi svojega posojila njegovo prijateljstvo. In če pride še tretji in četrti, pa si bodo medsebojno delali usluge in medsebojno plačevali prijateljstvo vse na račun posojilnice, vse v svojo korist in posojilnično škodo. Zato pa načelstvo, katerega večina je pri posojilnici zadolžena, sploh ne more biti več pravičen varuh in zastopnik interesov posojilnice. Tako načelstvo je izgubilo legitimacijo za dobro upravo posojilnice in mora odstopiti ali pa posojila vrniti, sicer bo nezogibno postalo grobokop zaupanja v posojilnico.

Praksa je tudi pokazala, da so vedno posojilnice radi takih posojil trpele škodo, da se je običajno pri takih posojilih moralo odpisati če že ne kapital, pa vsaj obresti. Radi teh izkušenj se je v zavarovanje koristi posojilnice razvil običaj in postavil predpis, da člani posojilnične uprave ne morejo biti njeni dolžniki, zato, da ostanejo pravični varuhi koristi posojilnice. Jasno je dalje, da tudi revizorji in Zveza radi občega interesa posojilnic od tega običaja in od tega predpisa v izvrševanju revizijske dolžnosti ne bodo smeli nikoli odstopiti, temveč vedno in vedno na ta predpis opozarjati in zahtevati njega izvršitev.

Poroštvo članov načelstva in nadzorstva.

To, kar smo v zgornjem poglavju navajali glede posojil članov načelstva in nadzorstva, velja v glavnem tudi glede poroštva članov načelstva in nadzorstva. Pri naših posojilnicah porok ni samo porok, ampak je porok in plačnik. Kakor hitro je prevzel torej član načelstva ali nadzorstva poroštvo, je skupno z dolžnikom nerazdelni sodolžnik za celo vsoto in obresti in velja glede te njegove obveznosti isto, kar smo zgoraj navajali glede posojil. Poznamo slučaj, da je član načelstva vsled prevelike

„dobrote“, ker se ne bi rad zameril, torej vsled strahopetnosti prevzemal poroštva in ker dolžniki niso plačali, so prišle nanj kot poroka in plačnika take obveznosti, da jih je bilo komaj kriti s celim njegovim premoženjem. In kaj je napravil ta član načelstva? Prišel je pred posojilnico s predlogom, naj se njegove obveznosti odpišejo češ da je on prišel po nedolžnem v to nesrečo.

In še en razlog moramo ravno glede poroštva posebej navajati. Razumljivo je, da se posojilojemalci najraje in v prvi vrsti obračajo na člane načelstva in nadzorstva s prošnjo, naj porokujejo. Zato pa je članom načelstva in nadzorstva prepoved poroštva naravnost dobrodošel izgovor, ako so pametni in hočejo pred poroštvenimi obveznostmi varovati sebe, posojilnico pa pred eventuelno škodo.

Rezervni zaklad.

Mnoge zadruge niso nič kaj prijateljice rezervnega zaklada. Če se že dobiček naredi, so mnenja, naj se ta dobiček lepo razdeli za občekoristne namene. Če pa že mora ostati v zadrugi, naj bo to skrita rezerva. In neka članica nam celo piše: „Zadruga je zato tu, da dobre namene podpira, ne pa da bi samo na rezervni zaklad gledala, vsi člani načelstva in nadzorstva sodelujejo proti malenkostni odškodnini zato, da more posojilnica od čistega dobička čimveč razdeliti v dobre namene in potrebe, ki so v fari zelo velike. Dovolj smo odpisali pri vojnih posojilih, zakaj ne bi pri drugih zadevah tudi pomagali i. t. d.“

O rezervnem zakladu smo pisali že lani v Narodnem Gospodarju. Prav kratko bi le povdarili, da je vsakoletno dotiranje rezervnega zaklada velike važnosti za ugled posojilnice in za zaupanje vanjo. Zato se ima iz čistega dobička vpoštovati v prvi vrsti

rezervni zaklad, podpore za občekoristne namene pa naj se v skladu s predpisi pravil dovoljujejo le v neobhodni meri. Rezervni zaklad pa ni važen le za ugled in zaupanje v posojilnico, temveč važen tudi za člane, ki neomejeno jamčijo za zadrugo. Čim večji je rezervni zaklad, tem manj je vrjetnosti, da bi člani radi neomejene zaveze morali pri kaki izgubi za pokritje prispevati. In če se, kar je vedno mogoče, ena ali druga izguba pripeti, pa je splošno znano, da ima posojilnica velik rezervni zaklad, tedaj taka izguba ne bo vznemirjala niti vlagateljev niti članov, temveč se bo popolnoma brez razburjenja zaključilo, da je izguba popolnoma krita z rezervnim zakladom in ni treba nobenega strahu.

Važno je na tem mestu opomniti, da so prvotna pravila za rajfajzenske posojilnice predpisovala, da se ima ves čisti dobiček pripisovati toliko časa rezervnemu zakladu, da doseže rezervni zaklad višino tujih sredstev, s katerimi zadruga razpolaga t. j. višino hranilnih vlog. Sedaj naj pa naše posojilnice primerjajo višino svojega rezervnega zaklada

z višino hranilnih vlog, pa bodo videle, kako daleč smo še od cilja, ki ga je postavil pionir kmetijskega združništva, oče Raiffeisen.

Drugi imajo odgovor, češ saj smo za rezervni zaklad, toda ta naj bo skrit. Kaj vemo, kaj se lahko zgodi v naši državi! Ali nam rezerve visoko obdavčijo ali pa jih poberejo v Beograd. — Napram temu bi navajali, da nimamo prav nobenega strahu, da bi rezervne zaklade pobrali. Zadruge so ustanove privatnega prava, vpisane v za družni register, kakor so grunti vpisani v zemljiško knjigo. In dokler naša država stoji na stališču priznanja privatne lastnine, so zadruge in njih premoženje prav tako varni, kakor so varni grunti. Če se pa že kljub temu posojilnica drži načela, da hoče radi lažjega razpolaganja imeti rezerve tajne, potem je upravičena združna zahteva, da o teh rezervah ne ve samo ena oseba, temveč da vedo vsi člani načelstva in nadzorstva. Drugače se lahko zgodi — in žal imamo tudi take primere — da rezerve kakor so tajno nastale, tako tajno nekam izginejo in jih ni.

Dvojni deleži in glasovalna pravica združnikov.

Posojilnica v X je bila na svojem občnem zboru l. 1923. izpremenila svoja pravila v pogledu članskih deležev tako, da se deleži ločijo v glavne po 500 Din in opravilne po 25 Din. Vsak združnik bi moral ob vstopu v zadrugo plačati vsaj en združni delež. Ali bi se smelo dati kakemu članu več opravilnih deležev, o tem odločuje načelstvo, ki ima tudi pravico sklepati in odločati o tem, da li se da kakemu združniku en ali več glavnih deležev.

V zvezi s to premembo pravil se je bila sklenila nadaljna prememba glede glasovalne pravice združnikov na občnih zborih.

V področje občnega zbora spada po pravilih te zadruge: 1) izprememba pravil, 2) razdružba in likvidacija zadruge, 3) potrjenje letnega računa, 4) razdelitev čistega dobička, 5) izvolitev načelstva in nadzorstva, 6) odstavljanje načelstva in nadzorstva. Po premembi pravil iz l. 1923 je smel vsak združnik glasovati na občnem zboru o vseh teh predmetih, razun pri predmetih navedenih pod točkami 1, 2 in 6, ter pri volitvi načelstva, pri katerih so smeli glasovati le združniki z glavnimi deleži in bi imel vsak glavni delež po en glas. Pri glasovanju o drugih predmetih je imel vsak opravilni delež en

glas, vsak glavni delež pa po 20 glasov.

Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani je bilo na predlog zadruge čez par mesecev vpisalo to spremembo pravil v združni register.

S tem so se člani v dotični zadrugi razdelili v dve vrsti: v člane z glavnimi in člane z opravnimi deleži. Člani z glavnimi deleži so dobili posebne privilegije, združniki z opravnimi deleži pa so bili izključeni od mnogih pravic, ki jim pristojajo po zakonu. Tako so se jim odvzele najvažnejše članske pravice: glasovati o premembah pravil, glasovati o razdružbi in likvidaciji zadruge, o izvolitvi načelstva ter o odstavljanju načelstva in nadzorstva.

Pripomniti je še, da je dotična zadruga osnovana z neomejeno zavezo, da torej vsak združnik jamči za obveznost zadruge s svojim premoženjem, brez ozira na to, ali ima glavni ali samo opravniki delež.

Ko je načelstvo zadruge začelo dodeljevati posameznim združnikom deleže po novih določbah, se je nek član čutil prikrajšanega, ker ni dobil glavnega deleža. Vložil je na višje deželno sodišče nadzorstveno pritožbo, toda je to storil šele l. 1927, torej skoraj štiri leta potem, ko so bila pravila izpremenjena.

Višje deželno sodišče je na to pritožbo rzsodilo, da postopanje posojilnice v X ni bilo pravilno in da določbe, ki so bile prizvete v pravila vsled sklepa občnega zbora iz l. 1923, nasprotujejo predpisom in duhu združnega zakona.

Višje deželno sodišče je v svoji sodbi izreklo:

„Medsebojno pravno razmerje združnikov se ravna po združni pogodbi, ki pa se sme razlikovati od zakonitih določb le v toliko, v kolikor to dopušča zakon. Združnikom pristojne pravice, osobito v pogledu vodstva združnih poslov, vpogleda in pre-

izkusitve bilance in razdelitve čistega dobička, se izvršujejo na občnem zboru, kjer ima vsak združnik vsaj en glas. Zategadelj mora združna pogodba vsebovati pogoje glasovalne pravice združnikov in formo, v kateri se izvršuje. Statutne določbe, ki grupi polno upravičenih in polno zavezanih združnikov odreka v nekaterih točkah, torej omejuje glasovalno pravico na občnem zboru, je potemtakem nezakonita. Nasprotno pa zamore združna pogodba preko vsakemu združniku pristojnega glasu poljubno določiti udeležbo na glasovanju. Ureditev deležev in določitev višine taistih prepušča zakon zadrugi sami, vsled česar ne more biti upravičenih ugovorov proti temu, da so se prvotni enotni 1 Din znašajoči združni deleži ločili v glavne in opravilne deleže ter seveda glede na valutne prilike primerno zvišali. Sprememba v tem pogledu ni v nasprotju z zakonom, v kolikor bi le tudi združniku z opravnimi deležem ostala neokrnjena glasovalna pravica.

Vsaka sprememba pravil ima pravni učinek šele z registracijo. Slednja se je izvršila na podlagi izpodbijanega pravosodnega sklepa. Rekurent ima prav, da protizakonite staturne določbe ne morejo postati pravomočne. v tem smislu namreč, da bi se ne dale spremeniti in spraviti v sklad z zakonitim stanjem. Vsak združnik ima pravico zahtevati, da se obrat združnih poslov suče na staturni in zakonovi podlagi. To pravico uveljavlja na občnem zboru in tudi če je preglasovan ter se mora sklepu, ki nasprotuje po njegovem mnenju [interesom [zadruge, ukloniti, mu je priznati pravico, protistaturne in protizakonite sklepe izpodbijati bodisi pri registrskem sodišču bodisi tožbenim] potom. Čim je sklep registrskega sodišča postal formalno pravomočen in so z registracijo zadevnega sklepa dobile pravice druge osebe, je po preteku rekurznega roka vloženi rekurz

nedopusten, ker se ravno vpisani sklep ne da spremeniti brez škode za tretje osebe in bi taka sprememba v tem postopku povzročila nered in nesigurnost, kjo je v občnem interesu preprečiti. Rekurent ne more zahtevane remedure, četudi je zakon v naznačenem pravcu resnično kršen, doseči v izvenspornem postopku, ker veljajo po § 7 naredbe justičnega, notranjega in trgovskega ministrstva z dne 14. maja 1873, drž. zak. št. 71 predpisi zakona o postopku v nespornih zadevah — tedaj tudi § 14 patenta od 9. 8. 1854, drž. zak. št. 208.“

Na kratko povedano: Višje deželno sodišče je izreklo, da je bila prememba pravil sicer protizakonita, toda da vkljub temu nima rekurent pravice pritoževati se, ker ni bil pravočasno vložil pritožbe in so bile med tem že druge osebe pridobile pravice na podlagi premenjenih pravil. Pač pa bi mogel vložiti proti nezakonitim premembam pravil tožbo na redno sodišče.

Dotični član je nato vložil še revizijski priziv na stol sedmorice v Zagrebu.

Tudi stol sedmorice je potrdil razsodbo višjega deželnega sodišča iz povsem enakih razlogov. Stol sedmorice je namreč razsodil:

Članom zadruga je v § 27 zakona od 9. aprila 1873, drž. zak. št. 70 pridržana pravica sodelovanja v pogledu poslov zadruga. Na občnem zboru imajo zato pravico glasovanja in more vsak zadrugar glasovati brezizjemno o vsaki točki, ki je na dnevnem redu občnega zбора. Vsak zadrugar mora imeti vsaj en glas. Sme pa zadruga pogodba določiti, da morejo imeti zadrugarji več pravih deležev, ki jim dajejo pravico do ravno toliko glasov, odnosno se more v zadruga

pogodbi tudi določiti, da sme zadrugar imeti ob večjem številu deležev tudi izvestno manjše število glasov. Ni pa dopustna določba — ker bi nasprotovala predpisom navedenega § 27 — da so opravičeni glasovati samo oni zadrugarji, ki imajo izvestno število pravih deležev. Pritrditi je torej, da vpisana prememba zadruga pravil, glasom katere zadrugarji, ki nimajo glavnih deležev, ne smejo glasovati na občnem zboru o točkah 1. 2. in 6. § 30 pravil, krši zakon, ker se protivi določbi § 27 navedenega zakona. More pa obstati prememba pravil glede ustanove glavnih deležev, ker je taka določba dopustna v smislu drugega odstavka § 27 zadr. zakona in se s tem tudi v nobenem pogledu ne kršijo pravice zadrugarjev, ki imajo samo opravilne deleže. Tudi je pritrditi sklepu višjega deželnega sodišča, da vsled formalno pravomočnega vpisa omenjene, po zakonu nedopustne premembe zadruga pravil utok ni bil več dopusten, ker so v 4 letih, odkar obstoja izprememba, pridobile iz te premembe že tretje osebe pravice (§ 11 k. p. od 9. 8. 1854 št. 208 d. z.)

Tako je torej tudi naša najvišja sodna instanca, stol sedmorice v Zagrebu, izrekla, da je nedopustno, da bi se pri zadrugah z dvojnimi deleži na občnem zboru jemala pravica do glasovanja o kateremkoli predmetu dnevnega reda onim zadrugnikom, ki imajo samo t. zv. opravilne deleže. Taka dobočba v pravilih bi se protivila predpisom zadruga zakona, ki povsem jasno zahteva, da ima vsak zadrugnik pravico do vsaj enega glasu in da sme glasovati o vseh predmetih, ki se obravnavajo na občnem zboru.

.....

Položaj na mlečnem trgu.

Ko v začetku tekočega leta zaključujemo račune za preteklo leto, vidimo, da smo na polju mlekarstva v prejšnjem letu doživeli na eni strani veliko produkcijo mlečnih izdelkov, na drugi strani pa zelo občutno padanje cene mleku in mlečnim izdelkom.

Vzrok temu je, da je v začetku l. 1927 še vladalo kolikor toliko ravnotežje med produkcijo in konzumom tako pri aprovizaciji mleka, kakor tudi pri izdelkih. Sirarne so imele na zalogi ob inventurah le kakih 5 vagonov sira. Cene so bile vsled tega čvrste in je bila povprečna cena za prvovrstni polnomastni domači ementalški sir Din 35.— za kg. Nasprotno pa vlada v letu 1928 oz. koncem leta 1927 tendenca padanja mlečnih cen, ker imamo na zalogi samo v Sloveniji približno 17 vagonov sira ter znaša povprečna cena za blago Din 27.—. Iz tega vidimo, da je cena siru padla za 25%.

Izdelava masla še prejšnja leta ni bila rentabilna vsled premale toščobosti našega mleka ter nepravilne uporabe posnetega mleka. Je pa tudi konzum masla v Sloveniji minimalen, a izven Slovenije nam stalno vsa leta konkurira sosedna Hrvaška, ki je s tem blagom znatno cenejša, saj je že pred leti znižala ceno mleka pri kmetovalcih na Din 1.— oz. celo nižje.

V istem razmerju kakor cene siru so padle tudi cene svežemu mleku pri prodaji v mestih. Naše mlekarske zadruga prodajajo mleko v en gros trgovini postavljeno na kupca po Din 2.— za liter.

Iz tega kratkega pregleda vidimo, da je naše mlekarstvo v največji krizi. Vzrok krize je edino le nadprodukcija, ker nimamo dovolj odjemalcev za naše blago. V predvojnih letih se je mleko lahko vse odposlalo v naše južne kraje, celo po vojni v letih 1922 do 1924, ko se še naša živinoreja ni po-

polnoma opomogla, smo izvažali iz Slovenije lepe množine mleka. Glasom carinskih podatkov smo izvozili;

leta 1923 . . .	3,179.123.— kg
„ 1924 . . .	11,582.547.— „
„ 1925 . . .	5,895.207.— „
„ 1926 . . .	1,621.813.— „

Vzrok, da je izvoz mleka v letu 1927 skoraj popolnoma izostal, leži v tem, da se je živinoreja v Nemški Avstriji, kamor se je mleko prej izvažalo, opomogla in da krije vso potrebo na mleku. Cene pa so iste, kakor pri nas. Vsled tega ni mogoče kriti prevoznih in carinskih stroškov. Istotako ni v drugih državah maslo oz. sir popolnoma nič dražji, kakor pri nas.

Pri nas še vedno nimamo urejenih gospodarskih razmer. Tako so nekatere cene kmetijskih pridelkov preračunane s ceno v mirnem času, cenejše kakor v mirnem času, medtem, ko so pa druge znatno dražje. Zlasti so v ceni zelo dragi vsi izdelki, ki jih prodaja država kot monopol to so pred vsem vžigalice in sol. Dragi so tudi industrijski izdelki. Če pa primerjamo predvojno ceno mleka, ko se je prodajalo postavljeno v mlekarno po 12 vinarjev za liter in ceneje, vidimo, da znaša to preračunano po današnji vrednosti valute Din 1·30. (Krona je bila takrat za par vinarjev dražja od švicarskega franka). Danes pa se plačuje dobro mleko na domu kmetovalcev po Din 1·50 za liter ter stane zbrano v mlekarni povprečno Din 1·75. V primeri z mirnim časom je torej mleko 33% dražje.

Ta podražitev mleka pa je vzrok, da ne moremo z mlečnimi izdelki oz. vsaj z onimi, ki bi kvalitativno odgovarjali, t. j. predvsem z maslom, na zunanja tržišča. Z našim izdelkom sira še dolga leta ne bomo mogli v inozemstvo, ker kvaliteta nikakor ne odgovarja. Če se pa vprašamo, zakaj je slaba kvaliteta sira, vidimo, da se splošno

misli, da je vzrok le sirar, ki ni zadostno izvežban. Je sicer krivda na neizvežbanosti naših sirarjev, toda glavna krivda leži v tem, ker naše mlekarne nimajo potrebne dobre surovine t. j. mleka. Naši kmetovalci so še vedno mnenja, da je za mlekarno vse mleko dobro, četudi je malo posneto ali kislo ali onesnaženo ter se ne zavedajo, koliko škode prizadenejo mlekarni ravno s slabim mlekom. Mimogrede bodi omenjeno, da je v Švici po hlevih vzoren red, da ima živina boljšo oskrbo kakor pri nas večina otrok, da imajo kmetovalci za mleko posebne posode, posebno strogo ločene shrambe ter da krmijo živini le ona krmila, ki jih predpiše za gotovo letno dobo sirarna. Kmetovalec, ki se ne ravna po predpisih sirarne, se ne samo izključi od dobavljanja mleka, temveč je z vsem svojim premoženjem odgovoren za škodo, ki jo utrpi vsled njegove krivde sirarna. Je torej velikanska razlika med kakovostjo mleka, ki ga imajo sirarne v Švici in sirarne v Sloveniji.

V preteklem letu so Osrednje mlekarne v Ljubljani v svojo lastno zgubo, le da nekoliko zavrejo kupičenje sira, izvozile v Italijo nad dva vagona masla. Potrudile so se, da so odpošiljale le prvovrstno blago. Kvaliteta je popolnoma zadovoljila italijanski trg in nastalo je veliko povpraševanje po tem blagu. A kaj pomaga, ko cena zopet ne odgovarja in vsled valorizacije ni mogoče

več izvažati: V naslednjem so navedene cene masla tako v najvažnejših centrih produkcije, kakor tudi konzuma. Cene so vzete glasom borznih poročil za maslo z dne 3. januarja 1928 in so sledeče:

Berlin	Mk . . .	3 40	za kg
Kempton	" . . .	3 24	" "
Kopenhagen	K . . .	2 98	" "
Oslo	" . . .	3 80	" "
Milano	Lit . . .	16—	" "

Iz teh notacij vidimo, da je povprečna en gros cena v teh najvažnejših centrih Din 45—. Pri nas pa notiramo to ceno za maslo doma. Ni torej nobene razlike, iz katere bi se dala kriti zabojnina, voznina ter uvozna carina v posamezne države.

Kakoršni pa so izgledi, ne bo preostajalo ničesar drugega, kakor, da se bodo morale mlečne cene prilagoditi cenam v inozemstvu, kajti bolje je, da se izkupi za blago vsaj nekaj, kakor pa nič. Treba pa bo našo trgovino preorganizirati tako, da se bo mesto sira izdelovalo več enotnega masla, ki bo sposobno za izvoz. Posneto mleko pa bi se moralo oddajati vse nazaj kmetovalcem, ki bi ga uporabljali v domačem gospodinjstvu, kakor tudi za pokladanje živini. S posnetim mlekom bi se dala povzdigniti zlasti svinjereja, ki bi pa donášala našim kmetovalcem zraven mleka drug vir dohodkov.

© © © VPRAŠANJA IN ODGOVORI © © ©

Vprašanje 1. Pri uahi posojilnici je nek dolžnik poplačal iz l. 1900 izvirajoči, vknjiženi dolg v znesku 50 Din. Sedaj zahteva izbrisno pobotnico. Ali morajo biti podpisi naših odbornikov na tej pobotnici, ki je namenjena za zemljiško knjigo, legalizirani ali ne?

Odgovor: Sodna ali notarska legalizacija v tem slučaju lahko odpade. Še vedno je namreč v veljavi zakon z dne 5. junija 1905. drž. zakon št. 109, ki odreja, da legalizacija podpisov na listinah, namenjenih za zemljiško knjigo, ni potrebno v primeru, da znesek terjatve ali cena ali vrednost posestva

ali kake pravice brez obresti in drugih postranskih obveznosti ne presega vsote 200 K. Sodna ali notarska legalizacija podpisov na taki zasebni listini se nadomesti s potrdilom dveh verodostojnih prič. Vsaka od teh dveh prič mora sama na listini navesti svoje ime in priimek, poklic (stan), bivališče in starost ter izrecno izjaviti, da jej je osebno znan tisti, čegar istinitost podpisa potrjuje. Potrdilo bi se torej glasilo; Podpisani I. I., posestnik v L., star 45 let, potrjujem, da je meni osebno znani N. N. v moji navzočnosti lastnoročno podpisal predstoječo listino. Nato sledi datum in lastnoročni podpis priče. Enako potrdi in podpiše druga priča.

Vprašanje 2: Pri naši posojilnici se je oglasil nek posestnik s prošnjo, da bi mi prevzeli njegov ne velik dolg, ki ga ima pri svojem sosedu. Dolg je vknjižen. Kaj bi bilo cenejše: ali da izstavi upnik za nas cesijsko listino ali da dolжник podpiše novo zadolžnico na vknjižbo, upnik pa izstavi izbrisno pobotnico. (Hran. in pos. v V)

Odgovor: Kakor ste že sami omenili je mogoče pri prevzemu vknjiženega dolga postopati na dva načina. Kakšni stroški bi zadeli dolžnika v enem ali v drugem slučaju, se najbolj razvidi iz sledečega primera. Vzemimo, da znaša vknjiženi dolg 1000 Din.

Ako izstavi prvotni upnik posojilnici, ki bi dolg plačala, cesijo (odstopno pismo), bi bili s tem združeni taki-le stroški:

1. Kolek za cesijsko listino (1 ⁰ / _o)	Din 10.—
2. Legalizacija upnikovega podpisa na cesiji	„ 15.—
3. Dodatni kolek na cesijo kot zastavno listino	„ 1.—
4. Kolek na zemljeknjižni predlog za prenos zastavne pravice na posojilnico	„ 15.—
Skupaj . Din 41.—	

Ako pa bi dolжник podpisal pri Vas novo zadolžnico na vknjižbo, od upnika

pa bi zahteval izbrisno pobotnico, bi mu nastali sledeči stroški:

1. Kolek za izbrisno pobotnico .	Din 5.—
2. Legalizacija na izbrisni pobotnici	„ 15.—
3. Kolek na predlog za izbris zastavne pravice prvega upnika	„ 20.—
4. Kolek za novo zadolžnico (brez kavcije)	„ 5.—
5. Legalizacija dolžnikovega podpisa na zadolžnici	„ 15.—
6. Dodatni kolek na zadolžnico kot zastavno listino	„ 1.—
7. Kolek na predlog za vknjižbi (brez kavcije)	„ 15.—
Skupaj . Din 76.—	

Vprašanje 3: Pri naši posojilnici ima posojilo odbor za nabavo novih zvonov. Zadolžnico za odbor so podpisali trije člani odbora. Kako naj postopamo pri izterjanju tega dolga? (H. p. v V.)

Odgovor: Odbor za nabavo novih zvonov ni pravna oseba in vsled tega ne more prevzemati na se nobenih obveznosti, pa tudi ne pridobivati pravic. Ako se je kljub temu vzelo posojilo za zvonove na ime odbora, ne more se posojilo izterjati od odbora, ampak le od tistih, ki so za odbor podpisali zadolžnico. Ti trije so napram Vam zavezani kot poroki in plačniki in solidum t. j. vsak za ves znesek.

Vprašanje 4. Na našo posojilnico se je obrnila neka organizacija, da bi člani naše posojilnice pristopili k „Samopomoči“ na podlagi pogojev priloženega prospekta. Kakor je videti, nudi ta samopoč za majhen denar v slučaju smrti preostalim izredno velike ugodnosti. Vsled tega bi svetovali, da člani vseh naših zadrug pristopijo k „Samopomoči“. Prosimo Vašega pojasnila:

Odgovor: Organizacija „Samopomoči“, ki jo zopet ustanavljajo v nekaterih krajih,

je že stara stvar, pa se ni obnesla. Ako pri dobri agitaciji število članov „Samopomoči“ zelo naraste, postane veliko tudi število smrtnih slučajev in s tem tudi veliko slučajev, ko je treba prispevati po 5 Din. Breme letnih prispevkov za „Samopomoč“ je torej popolnoma nedoločeno in odvisno od tega, koliko članov zna pridobiti „Samopomoč“. Lahko postane pri velikem številu članov število smrtnih slučajev v „Samopomoči“ tako veliko, da revnejši član sploh ne more več plačevati predpisanih Din 5— za vsakega umrlega člana. Na tako nesigurno obveznost pa gospodarsko misleč človek ne more iti. Kakor so negotove obveznosti, ravno tako pa so negotove pravice. Lepo se sicer sliši, da dobijo preostali 25.000 Din podpore za slučaj, da ima „Samopomoč“ 5000 članov. Vprašanje pa je, kako velike pa so obveznosti za člane, ako jih je 5000 in se v letu dogodi dosti smrtnih slučajev. Potem pa sta še dve najvažnejši vprašanji. Prvo je, koliko so vredne zaupanja in koliko sposobne [jamstva osebe, ki „Samopomoč“ vodijo in upravljajo, da bodo vsi prispevki res služili svojemu namenu. Drugo pa, kako da prospekt ničesar ne govori o režiji, ki mora z ozirom na malenkostni prispevek

5 Din za smrtni slučaj postati sorazmerno zelo velika. Ako se namreč člani „Samopomoči“ o smrtnih slučajih obveščajo radi plačila prispevka 5 Din s pismom, plačujejo prispevke po položnicah in ako je po izkušnjah vsaj za polovico članov treba računati še z opominom, tedaj od prispevka 5 Din moramo odbiti povprečno 2 Din za režijo. Odkod se ima sicer kriti režija, ako prospekt pravi, da vse prispevke dobijo preostali?

Vprašanje 5. Neki stranki se je pomotoma izplačal znesek, in takoj ko smo prišli na sled, smo pozvali stranko na vračilo preveč izplačanega zneska. Stranka je plačilo ustmeno in pismeno obljubila, a izvršiti tega noče. Ali se da preveč izplačani znesek izterjati sodnim potom?

Odgovor: Znesek, ki ste ga stranki preveč izplačali, lahko izterjate potom sodišča ali sami ali po odvetniku. Stranka je priznala, da je preveč prejela, ustmeno in pismeno, s čemer imate že v rokah dokaz o upravičenosti terjatve. Z ozirom na dosežanje brezuspešne opomine je najbolje, če jo še enkrat opominjate po odvetniku, in ako ne bo zaleglo, tožite.

□ | □ | □ | □ ZADRUGAŠTVO. □ | □ | □ | □

VSEM ZADRUGAM!

1. **Oprostitev dostavnine** za denarna pisma, ki so jo morale do sedaj zadruge plačevati po 3 Din za vsako denarno pismo, poslano Zvezi, je končno priznana tudi v območju direkcije pošte in telegrafa v Ljubljani. Tozadevni dopis direkcije objavljamo na drugem mestu.

2. **Vinkulacija zavarovane svote** radi varstva porokov. — Dogajajo se slučajji, da izdajajo posojilnice posojila na poroštvo

osebam, ki imajo svoje stavbe zavarovane proti požaru, pri tem pa posojilnice opuščajo vinkulacijo zavarovane svote. V slučaju požara ima to lahko za posledico, da dolжник prejme in za se porabi izplačano zavarovalnino, dočim morajo dolg plačati poroki, ko bi posojilnica lahko dobila svoje kritje v zavarovalnini. — Radi varstva porokov svetujemo posojilnicam, da na splošno zahtevajo od dolžnikov na osebno poroštvo vinkulacijo zavarovane svote.

3. **Domači hranilniki**, zelo lični, močno poniklani in s posebno patentirano ključavnico so naročeni in dospejo po zatrdilu tovarne začetkom februarja. Cena bo po dosedanji kalkulaciji okrog Din 35.—. Oporzajamo zadrugo, da pošljejo naročila.

4. **Razglašanje občnih zborov**. Oporzajamo zadrugo, da pri razglašanju občnih zborov vpoštevajo to, da Narodni Gospodar izhaja 15. vsakega meseca. Z ozirom na to morajo Zvezi pravočasno poslati objavo za občni zbor. Morajo pa tudi v objavi vpoštevati predpis pravil glede roka razglasitve občnega zbora. Pravila običajno zahtevajo objavo občnega zbora najmanj osem dni poprej. Ker se torej občni zbori objavljajo vsakega petnajstega v mesecu, se more vršiti občni zbor šele po triindvajsetem v mesecu.

5. **Bilance**. Dolžnost zadrug je, da takoj po občnem zboru pošljejo Zvezi prepis računskega zaključka in prepis zapisnika občnega zbora. Na stotine opominov bi nam bilo prihranjenih, ako bi zadrugo v tem oziru vršile svojo dolžnost.

6. **Narodni Gospodar** bo v tem letu skušal biti še bolj aktualen za zadrugarje in bo uredništvo vse storilo, da bo prinašal ne le zanimive članke, ampak da bode tudi v vprašanjih in odgovorih kakor tudi v „zadružništvu“ prinašal veliko zanimivega. Prosimo pa zadrugarje, da z uredništvom sodelujejo in redno pošiljajo uredništvu vprašanja, v katerih si niso na jasnem, pa pošiljajo uredništvu kar največ prispevkov iz zgodovine, življenja in poslovanja zadruge.

7. **Naročajte Narodni Gospodar** vsaj za vse člane načelstva in nadzorstva. Naj zadrugo to storijo na svoj račun, ako člani načelstva in nadzorstva niso pripravljeni plačevati naročnino.

Denarna pisma in prostost dostavnine (3 Din) in obvestnine (0-50 Din). Ministrstvo za pošte je z odlokom št. 52145 rešilo, da so združne zveze in zadruge oproščene vseh poštnih pristojbin (za navadna pisma, tiskovine, dopisnice, vrednostna pisma in nakaznice) torej tudi dostavnine in obvestnine. Za denarna pisma in denarne nakaznice nimate torej v bodoče plačevati niti dostavnine (Din 3) za vsako pismo niti obvestnine (Din 0-50). Morate si pa takoj nabaviti pri poštnem uradu prejemalno knjigo za denarna pisma za Din 10.—, s katero boste pošiljali na pošto po denarna pisma. Direkcija pošte in telegrafa bo v najkrajšem času obvestila podrejene pošte o tem odloku ministrstva, ako jih medtem že ni. Dokler pošte tega obvestila nimajo, seveda zahtevajo še vedno plačilo dostavnine.

Mlekarsko sirarski tečaj (drugi) se prične na Mlekarski šoli v Škofji Loki dne 1. februarja in bo trajal do 1. julija. Sprejetih bo 10 učencev iz Slovenije. Prošnje je poslati g. velikemu županu ljubljanske oblasti vsaj do 22. januarja s prilogami: zadnje šolsko izpričevalo, dovoljenje očeta oziroma varuha, нравstveno spričevalo, zdravniško izpričevalo in domovinski list. Udeleženci se bodo šolali in vzdrževali za čas tečaja brezplačno.

Mlekarska šola. Po odredbi g. dr. Kulovca, bivšega ministra za poljedelstvo in vode, se je vršil prvi mlekarsko-sirarski tečaj v mlekarni v Škofi Loki, katero mlekarno so dale na razpolago Osrednje mlekarne v Ljubljani, od 1. avgusta 1927 do 4. januarja 1928. Tečaj je obiskovalo 10 kmečkih fantov iz Slovenije, 5 iz Srbije, 1 iz Črne gore, 1 iz Bosne in 1 iz Bačke. Zadnje dni meseca decembra pr. l. in prve dni meseca januarja t. l. so se vršili izpiti, tako iz praktičnega kakor iz teoretičnega dela. Izpitom sta prisostvovala načelnik kmetijskega šolstva

poljedelskega ministerstva g. Stojanovič in oblastni referent za kmetijstvo g. Franc Černe. Sodeč po produktih, ki so jih učenci izdelali v šoli, kakor tudi po uspehu izpita je videti, da so se učenci, četudi v kratki dobi polletja naučili mnogo ter pridobili tudi praktično toliko, da se bodo po večini lahko udeleževali kot samostojni sirarji in mlekarji. Najboljših 6 učencev je bilo odlikovanih z izdelki šole.

Kaj prinese načrt enotnega davčnega zakona zadrugam? V smislu čl. 77 zakonskega načrta o izenačenju davkov so zadruga proste davka podjetij, obvezanih za javno polaganje računov pod 7 „vse zadruga (in agrarne zajednice) in njihove zveze, ustanovljene po zakonu o združništvu in sicer zadruga kakor tudi zveze, ako je v njih najmanj 20 takih zadrug, ako ne delijo dobička, ako ne dajejo tantijem članom načelstva in nadzorstva in ako se njihove rezerve v nobenem slučaju ne morejo razdeliti med zadrugarje“.

V čl. 85 se govori o nabavljalnih, kreditnih, proizvodnih, prodajalnih, zdravstvenih, samopomočnih in podobnih zadrugah, katere del prebitka ali ves prebitek delijo med člane v razmerju poslovanja z zadrugo. Davku ni podvržen prebitek oziroma oni del prebitka, ki se na ta način razdeli in se ne vzame v račun pri preračunavanju rentabilnosti, ako zadruga po svojih pravilih: 1. Dajejo blago samo svojim članom, predelavajo ali prodajajo samo svoje izdelke odnosno izdelke svojih članov odnosno ako omejujejo svoje delo izključno na svoje člane. 2.) Na deleže sploh ne plačajo ali plačajo samo omejene obresti, ki ne presegajo 6%. 3.) Članom, ki imajo samo en delež, dajo enako pravico na obrestih, kakor onim, ki imajo več deležev, pa tudi sicer z vsemi člani postopajo enako.

Proste so rentnine: „4.) Obresti hranilnih vlog pri poštini hranilnici, pri drugih denarnih zavodih, pri hranilnicah in zadrugah do višine, ki se bo odredila po potrebi in začasno s finančnim zakonom.“ — Davčna stopnja znaša 8% pri obrestih hranilnih vlog, 15% na druge obresti. — Z ozirom na možnost, da bi naše davčne oblasti ne tolmačile teh določb pravilno, kakor so mišljene in bi se pokazale preveč ozkosrčne pri priznavanju davčne prostosti, je Zadruga zveza predložila k temu besedilu zaradi večje jasnosti, pod katerimi pogoji so zadruga proste davkov, natančna pojasnila.

Redek jubilej. G. Janko Simončič, posestnik v Radečah, obhaja letos 30-letnico, odkar deluje kot odbornik pri Okrajni posojilnici v Radečah. Ves ta čas je bil tudi njen tajnik in se je njegovemu delu veliko zahvaliti, da se je posojilnica tako lepo razvila.

Posojila rajfajzenskih posojilnic. Zelo pogosti so slučajji, da se obračajo na podeželske posojilnice iz mest in trgov trgovci, obrtniki in uradniki s prošnjami za posojila. Poglavitni vzrok je ta, da so jim obresti pri mestnih in tržkih denarnih zavodih previsoke. Opozarjamo, da so rajfajzenske posojilnice po pravih vezane na zadrugi okoliš in ne smejo torej dovoljevati posojil osebam, ki bivajo izven zadrugnega okoliša. Že namen rajfajzenskih posojilnic je pospeševati gospodarstvo članov v **svojem okolišu.**

Pesmarico za zadrugarje je izdala državna zveza nemških konsumnih društev v Düsseldorfu. Zveza smatra, da je pesem važen element zadrugne skupnosti, zlasti pa se čuti potreba po skupnih pesmih, odkar so so bolj udomačile razne slovesne prireditve. Že od prve naklade v 7000 izvodih je bilo treh tednih vse prodano.

21. redni občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Sv. Lovrencu na Pohorju, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo dne 19. februarja 1928 v posojilniških prostorih v župnišču ob 8. uri z dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Odobrenje rač. zaključka za leto 1927. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Starem trgu ob Kolpi, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 2. februarja 1928 ob pol 3. uri pop. v župnišču z dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za leto 1926. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Višnji-gori, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo dne 12. febr. 1928 ob 4. uri pop. v posojilniških prostorih z dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1927. 3. Volitev a) načelstva b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Mošah, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 4. marca 1928 po jutranji sv. maši v Društvenem domu v Smledniku. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1927. 3. Volitev nadzorstva. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Slučajnosti.

GOSPODARSKA ZVEZA

notira sledeče brezobvezne cene:

GNOJILA: Kajnit	Din	85—
Kalijeve sol 42% po	"	175—
Rudninski superfosfat 16%, vreče po 50 in 100 kg po	"	92—
Tomaževa žilindra 18%, vreče po 100 kg po	"	143—
CEMENT v juta vrečah, splitski „Titan“ ali „Salona“	"	60—
cene veljajo pri odjemu originalnih vreč, pri vagon-skih pošiljtvah se cene pri-merno znižajo na fiko vsaka postaja.		
KRMILA: Klajno apno v vrečah po 50 kg Din 4—, pri manjšem odjemu	Din	5—
Lanene tropine po	"	3.40
Otrobi drobni po	"	2—
debeli	"	2.55
Živinska sol, radeča	"	2—

VINOGRADNIŠKE IN KMETIJSKE POTREBŠČINE:

Galica modra po najnižji ceni	Din	7—
Žveplo „Flori-tella“, dvojnoraфинirano po	"	3.75
Trierji (žitni čistilniki) tvrdke „Heid“, znamka I A po	"	2.400—
Trierji (žitni čistilniki) tvrdke „Heid“, znamka I B po	"	2.300—
Mlatilnice na ročni in gepeljni pogon po	"	2.200—
Mlatilnice na gepeljni pogon s siti in tresali po	"	4.800—
Gepeljni na 36 obratov po	"	3.500—
Gepeljni na 24 obratov po	Din 2.500— do	3.000—
Slamoreznice na motor po	"	4.000—
Okopalniki	"	1.000—
Ročne slamoreznice	Din 1.600— do	3.000—
Stiskalnice za grozdje	1.500—	2.000—
Mlini za sadje po	1.920—	2.800—
Reporeznice	"	450—
Robkači za koruzo	"	1.400—
Plugi železni	"	500—
Gnojnične sesalke	Din 750— do	1.000—

Poleg tega so narazpolago vsakovrstni poljedelski stroji kakor: čistilniki (paftelni), brane poljedelske in travniške, brzoparilniki, vodne sesalke, brusi za kose, kose itd.

POSLOVNE KNJIGE IN TISKOVINE.

Vse članice opozarjamo, da ima Zveza v zalogi vse knjige in tiskovine, kakor jih zahteva poslovanje kreditnih, blagovnih, produktivnih in drugih vrst zadrug. — Mnoge tiskovine nudijo za poslovanje znatno olajšanje in zasigurajo pravilnost kot npr. zapisnik o občnem zboru, vloga na sodišče, rač. zaključek. — Zveza z naročanjem na debelo zasigura tudi najnižje cene.

V sledečem podajamo cene za najvažnejše tiskovine (I.), knjige (II.) in vzorna pravila (III.):

I.	Komad
Rač. zaključki za hranilnice in posojilnice	Din —.50
„ „ za blagovne zadruge	„ —.50
Zapisnik o rednem občnem zboru	„ —.50
Vloga na sodišče (sprememba v načelstvu, ali sprememba pravil)	„ —.50
Vloga na okrajno glavarstvo (predložitev računskega zaključka)	„ —.50
Izpiski iz knjige hranilnih vlog	„ 1.—
Izpiski iz knjige posojil	„ 1.—
Tiskovine za izvl. tek. rač.	„ —.30
Zadolžnice na poroštvo	„ —.75
Zadolžnice na vknjižbo	„ —.75
Zadolžnice na amortizacijo	„ —.75
Prošnje za posojilo	„ —.50
Pogodba za kredit v tek. rač.	„ —.75
Obrestne tabele (na kartonu 3½% do 6%	„ 2.—
„ „ 6½% do 7% (na papirju)	„ 3.—
„ „ 7½% do 8½%	„ 3.—
„ „ 9% do 10%	„ 3.—
Listek za izplačilo vloge	„ —.10
Listek za izplačilo posojila	„ —.10
Opomin dolžniku	„ —.10
Opomin porokom	„ —.10
Zemlje knjižni predlog (list)	„ —.40
Pole za inventuro	„ —.75

II.	Komad
Knjiga hranilnih vlog 50 listov	Din 60.—
„ „ „ 100 „	„ 105.—
Knjiga posojil 50 listov	„ 65.—
„ „ „ 100 „	„ 110.—
„ „ „ 150 „	„ 155.—
Razdelnik za kreditne zadruge 50 listov	„ 60.—
„ „ „ 100 „	„ 100.—
Razdelnik za nedelarne zadruge 24 listov	„ 40.—
„ „ „ 50 „	„ 60.—
„ „ „ 100 „	„ 100.—
Blagajniški dnevnik 100 listov	Din 45.—
Blagajniški dnevnik 200 listov	„ 75.—
Knjiga tekočih računov 50 listov	„ 40.—

	Komad
Knjiga tekočih računov 100 listov	Din 56.—
„ „ „ 200 „	„ 120.—
Amerikanski journal za blagovne zadruge	„ 200.—
Knjiga denarnih listkov 100 strani	„ 15.—
Knjiga pristopnic 50 listov	„ 12.—
„ „ „ 100 „	„ 16.—
Knjiga pristopnic 100 listov	„ 34.—
Knjiga nepremičnega inventarja	„ 50.—
Blagovni skontro	„ 75.—
Nakupna prodajna knjiga	„ 75.—
Štrace	„ 105.—
Deležna knjiga 100 listov	„ 45.—
Deležna knjige 200 listov	„ 75.—
Vložni zapisniki po Din 90.—, 50.—, 30.—	
Hranilne knjižice (lično vezane v šagrinpapir)	„ 4.—
„ „ (vezane)	„ 3.—
„ „ (broširane)	„ 1.—
Zadružno-posojilne knjižice	„ 3.—
Knjižice za imetnike tekočega računa	„ 4.—
Knjižice za električni tok	„ 1.50
Imenik zadružnikov 20 listov	„ 20.—
Imenik zadružnikov 30 „	„ 25.—
Imenik zadružnikov 40 „	„ 30.—
Knjiga porokov	„ 20.—
Knjiga odstopnic (broširano)	„ 6.—
Sejni zapisniki	„ 26.—
Trgovske knjige z 2 kolonama	„ 26.—
Indeksi	„ 16.—
Mlekarske knjižice	„ 3.75
Saldo-Konti na trdem papirju 50 listov	„ 30.—
„ „ „ 100 „	„ 50.—

III.	Komad
Pravila za hranil. in posojil. (Raffels.)	Din 2.—
Pravila za hranil. in posojil. (Schulz.)	„ 2.—
Pravila za kmet. nabav. in prod. zadruge	„ 2.—
Pravila za živinorejske zadruge	„ 2.—
Pravila za kmetiška društva (strojne zadr.)	„ 2.—
Pravila za mlekarske zadruge	„ 2.—
Pravila za zadružne elektrarne	„ 2.—
Pravila za zavarovanje goveje živine	„ 2.—

